

Jönköpings län

Regional utvecklingsstrategi
2025–2035

Remissversion 2025

Remissperiod maj till och med 1 september 2025.

Svar till regionen@rjl.se

Innehåll

Regional utvecklingsstrategi - den gemensamma vägen framåt.....	3
Utveckling med platsens förutsättningar och människans behov i centrum – fem strategiska områden	4
Invånarfokus, hållbarhet och internationell utblick - ledstjärnor i den regionala utvecklingen	5
Platsen och invånarna	6
Ett välmående län.....	9
Ett attraktivt län	10
Ett innovativt län.....	12
Ett kompetent län	13
Ett sammanlänkat län	14
Ett län i samverkan.....	16

Regional utvecklingsstrategi - den gemensamma vägen framåt

Det regionala utvecklingsarbetet tar sin utgångspunkt i länets förutsättningar, dess styrkor, dess utmaningar och dess potential för att fortsatt vara ett län där människor vill bo, leva och verka och där invånarna har en god hälsa och ett bra liv.

Den regionala utvecklingsstrategin ska fungera som en vägvisare för andra strategiska dokument på lokal och regional nivå. Det innebär att andra strategier kan hämta kraft och vägledning i den regionala utvecklingsstrategin och att den regionala utvecklingsstrategin i sin utformning strävar efter att andra strategier ska kunna kugga i övergripande formuleringar.

Framtagande av den regionala utvecklingsstrategin styrs av lag och förordning som beskriver det regionala utvecklingsansvaret. Där framgår att en region ska utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling i samverkan, och samordna insatser för genomförande av strategin. * SFS 2024:100

RUS är styrande för regionen, vägledande för kommuner och myndigheter, inspirerande för civilsamhälle, näringsliv och samverkanspartner.

Illustration som visar samverkan mellan såväl offentlig verksamhet, näringsliv, utbildningsaktörer och civilsamhälle för att kunna genomföra den regionala utvecklingsstrategin.

Utveckling med platsens förutsättningar och människans behov i centrum – fem strategiska områden

Den regionala utvecklingsstrategin innehåller fem strategiska områden. Varje område har egna utvecklingsmål som strategin tar sikte på att uppnå till 2035.

Ett välmående län kännetecknas av en god och jämlik hälsa och likvärdiga möjligheterna för invånarna, där samhällsstrukturer och livsvillkor främjar fysisk, psykisk och social hälsa samt tillit och sammanhållning.

Ett attraktivt län är öppet och inkluderande, jämlikt och jämställt samhälle med god omställningsförmåga där företag vill och kan etablera sig. Det har välmående ekosystem och erbjuder goda möjligheter till boende, utbildning, arbete, kultur och fritid.

Ett innovativt län präglas av entreprenörskap, företagsamhet, samverkan, kreativitet och en stark innovationskraft där forskning och handlingskraft driver utvecklingen framåt.

Ett kompetent län kännetecknas av att det finns rätt kompetens genom att attrahera, utveckla och behålla arbetskraft, samt stärker det livslånga lärandet och matchningen på arbetsmarknaden.

Ett sammanlänkat län har en robust fysisk och digital infrastruktur samt en effektiv klimat- och energiomställning som skapar möjligheter för människor att mötas, arbeta och utvecklas. I ett sammanlänkat län används resurser på ett hållbart och resurseffektivt sätt.

Invånarfokus, hållbarhet och internationell utblick - ledstjärnor i den regionala utvecklingen

Jönköpings län och dess utveckling ska utgå från de tre dimensionerna av hållbar utveckling – social, miljömässig och ekonomisk – och stärka sammanhangen mellan invånaren och det lokala med regional, nationell och internationell nivå.

Länet påverkas av, och delar utmaningar med, omvärlden både inom Sverige, inom Europa och internationellt. Samtidigt som den regionala utvecklingsstrategin ska möta regionala behov och utmaningar på lång sikt ska den fungera som en vägledning för genomförandet av nationella och internationella mål på regional nivå.

- **Invånarfokus**
Arbetet med regional utveckling i länet utgår från invånarnas behov och bedrivs med målsättningen “Tillsammans för ett bra liv för alla”. Arbetet präglas av samskapande där värde skapas tillsammans med invånarna.
- **Agenda 2030**
En hållbar regional utveckling bidrar till och hämtar kraft i Agenda 2030 med dess sjutton hållbarhetsmål. Lokala och regionala insatser bidrar till att Agenda 2030 får genomslag även på nationell och internationell nivå.
- **Europeiska mål**
Länets utveckling påverkas av mål som finns på europeisk nivå. Ett av EU:s främsta mål är att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen. EU:s sammanhållningspolitik och arbetet för social inkludering och innovation skapar ramar för regional utveckling. Genom att koppla den regionala utvecklingsstrategin till dessa mål stärker Jönköpings län sin attraktionskraft och hållbara utveckling. Samtidigt bidrar detta till att minska regionala skillnader och ojämlikheter.
- **Nationell politik**
Statliga myndigheters beslut, nationella mål och strategier kan ha direkt påverkan på förutsättningarna i länet. En särskilt tydlig koppling finns i “*Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet*” som identifierar fyra områden vilka ska ligga till grund för regionalt utvecklingsarbete. Det handlar om likvärdiga möjligheter i landet gällande
  - boende, arbete och välfärd
  - kompetensförsörjning och kompetensutveckling
  - innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande
  - tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem

Illustration av flernivåstyret med invånaren i centrum.

FAKTARUTA: Agenda 2030 och Hållbarhetsperspektiven.

Ekonomisk hållbarhet handlar om att skapa långsiktig ekonomisk tillväxt utan att skada miljön eller samhället och att använda resurser effektivt för att främja en stabil ekonomi och en hög sysselsättning.

Social hållbarhet fokuserar på rättvisa, jämlikhet och välfärd för alla, där grundläggande behov som hälsa, utbildning och trygghet tillgodoses.

Den miljömässiga hållbarheten innebär att skydda naturens resurser och ekosystem genom att minska klimatpåverkan, bevara biologisk mångfald och främja hållbar konsumtion och produktion.

Agenda 2030 är världens gemensamma plan för hållbar utveckling. Agendan innehåller 17 mål som FN:s medlemsländer arbetar med för att åstadkomma en social, miljömässig och ekonomisk hållbar utveckling. Målen är integrerade och odelbara. Inget mål ska nås på bekostnad av något annat. Varje land ska arbeta med målen utifrån sina förutsättningar. Insatser på regional och lokal nivå har stor betydelse för att målen ska kunna nås. En viktig princip för genomförandet är att ingen ska lämnas utanför i utvecklingen.

Platsen och invånarna

Platsens betydelse

Jönköpings läns läge centralt i södra Sverige med närhet till tre huvudstäder och till norra Europa skapar goda förutsättningar nu och i framtiden. En rikedom av skog och sjöar, varav Vättern är en av Europas mest unika, karaktäriserar länet. Småskaligt odlingslandskap, äldre bebyggelse samt bevarade kulturmiljöer bidrar till naturupplevelser och ett varierat friluftsliv. Länets utbud av konst- och designmuseum, scenkonsthus och föreningsliv ger invånare och besökare möjligheten till kreativt skapande och kulturupplevelser. Tillgången till produktiv skogsmark är god och som ett av Sveriges nötdjurstätaste län är betesmarker väl spridda i landskapet. Skog och trä har en speciell betydelse för byggnads- och hantverkstraditionen i länet, vilket kommer till uttryck i såväl småhusindustri och möbeldesign, som i arkitektur.

Demografi

Jönköpings län står, liksom övriga Europa, inför en demografiutmaning där antalet äldre ökar i förhållande till yngre och personer i arbetsför ålder.

Enligt prognos förväntas befolkningen i Jönköpings län öka från dagens cirka 370 000 invånare till cirka 380 000 (2,7%) till år 2035. Den största folkmängdsökningen väntas i åldrarna 80 år och äldre och den största minskningen i den yngsta åldersgruppen 0-9 år. Både arbetskraften och barnkullar påverkas mer av konjunkturläge och flyttnetton än åldersgrupperna 60 år och äldre. Folkmängdens förändring är ojämn inom länet där

Jönköping och närliggande kommuner väntas fortsätter växa medan övriga kommuner antas fortsätta minska.

Totalt flyttar idag fler personer från än till länet från övriga Sverige. Inrikes flyttnetto är mer än dubbelt så stort för kvinnor som för män. Det finns flera orsaker men vanligast är att fler kvinnor flyttar för studier eller arbete och sedan stannar kvar. Variationen är dock stor inom länets kommuner, både vad gäller flyttnetto och könsfördelning.

Fakta: Jönköpings län i siffror (2024)

Invånare: 370 000

Hushåll: cirka 170 000

Medelålder: 42 år

Åldersfördelning:

22% är 65 och äldre.

24 % är yngre än 20 år.

Könsfördelning:

51% är män och 49 % är kvinnor

Bakgrund:

60% är födda i länet

26% har utländsk bakgrund* (utrikesfödd eller inrikesfödd med två utrikesfödda föräldrar).

Geografisk fördelning:

61% bor i kommunhuvudorterna

23% i övriga tätorter

16% i landsbygder

Arbetsmarknad och utbildningsnivå

Förutsättningarna på arbetsmarknaden skiljer sig åt inom länet. Större arbetsmarknadsregioner har generellt sett en lägre sårbarhet vilket beror på att de ofta har en större branschbredd. Jönköpings arbetsmarknadsregion är länets största. Det finns områden i länet som har ett relativt begränsat upptagningsområde för sin arbetsmarknad. I stora delar av länet pendlar majoriteten inom sin kommun eller bor i den tätort där de arbetar. Genom att öka tillgängligheten är det möjligt att skapa större arbetsmarknadsregioner där branschbredden ökar och sårbarheten minskar.

Sysselsättningsgraden är generellt hög men det finns risk för inlåsningseffekter utifrån geografi och kön. Individens möjligheter till introduktion på arbetsmarknaden är lägre på platser med få arbetstillfällen och där pendling till annan ort är låga. Män pendlar i högre utsträckning än kvinnor och inrikes födda pendlar i högre utsträckning än utrikesfödda.

Arbetsmarknaden är könssegregerad, kvinnor och män arbetar inom olika branscher och män har i större utsträckning högre positioner. Kvinnor har en lägre medelinkomst än män, vilket påverkar kvinnors sammanlagda livsinkomst och pension negativt. Utöver kön påverkar bland annat etnicitet, ålder, traditionella utbildningsval samt funktionsförmåga den segregerade arbetsmarknaden.

Utbildningsnivån är låg jämfört med riket. Variationer finns utifrån geografi där Jönköpings kommun har den högsta utbildningsnivån och utifrån kön där kvinnor har betydligt högre utbildningsnivå än män. Även om stora delar av länet har en högre sysselsättning bland utrikesfödda än rikssnittet finns skillnader i sysselsättning mellan utrikes- och inrikes födda.

Företagande och innovation

Entreprenörskap och företagsamhet är kännetecknande för länet. Nyföretagande, som är en central indikator för att mäta omställningsförmåga, ligger dock under rikssnittet i samtliga kommuner. Ett högt nyföretagande behöver inte per automatik innebära en stark ekonomisk tillväxt utan ska sättas i relation till arbetsmarknadens allmänna utveckling. Det låga nyföretagandet kan bero på att arbetsmarknaden generellt sett varit stark och att arbetskraften har valt att ta anställning. Jönköpings län har över lång tid, jämfört med rikssnittet, haft en hög andel medelstora företag med många industriföretag i denna storleksklass. Länet är ett av de mest industriintensiva i Sverige med höga specialiseringskvoter * inom träindustri, gummi- och plastindustri, metallindustri, maskinindustri samt jord- och skogsbruk.

Industrins konkurrenskraft, även sett till arbetstillfällen, har varit god. Branschen är konjunkturkänslig och verkar till stor del på en internationell marknad, vilket kan ge stora framtida utmaningar för länet som helhet och i synnerhet för kommuner med hög tillverkning. Förändrade handelsmönster, stigande råvarukostnader samt regelverk kring arbetskraft är utmaningar. För fortsatt konkurrenskraft behövs nya lösningar utifrån kunskap och innovation, utvecklad teknologinivå samt ökad investeringsgrad inom forskning och utveckling (FoU).

Klimatpåverkan

Flera vältrafikerade vägar går genom länet vilket medför stora möjligheter men även utmaningar. Transportsystemet är starkt beroende av fossila bränslen och är länets största utsläppskälla av växthusgaser. Växthuseffekten har medfört att Jönköpings län har fått ett klimat med större variationer i både värme, torka och nederbörd. Fortsatta utsläpp innebär att den utvecklingen med stor sannolikhet kommer att fortgå. Det innebär bland annat att risken för extremväder som orsakar akuta samhällsstörningar kommer öka.

För ett industriintensivt län finns stora utmaningar när det gäller att minska klimatpåverkande utsläpp. Länets roll som logistiknav och den utspridda lokaliseringen av industriföretag, vars varor behöver transporteras både inom länet, landet och utomlands, skapar ett stort behov av tung trafik med förhållandevis långa transportsträckor. Den tilltagande arbetsmarknadspendlingen ökar även antalet personresor i länet.

Utmaningar för hela länet

- Demografiska förutsättningar med mindre barnkullar, marginellt fler i arbetsför ålder och en ansevärd ökning av äldre.
- Ojämlika och ojämställda förutsättningar på individuell nivå, på samhällsnivå och utifrån geografi
- Omställningsförmåga kopplat till exempelvis kompetensbehov, klimat, energi, digitalisering, teknikutveckling och beredskap.

Den regionala utvecklingsstrategin är indelad i fem strategiska områden. Varje område har egna utvecklingsmål som strategin tar sikte på att uppnå till 2035.

Ett välmående län

Jönköpings län präglas av ett starkt föreningsliv vilket bidrar till sammanhållning och socialt engagemang. Folkbildning, idrottsföreningar, kulturföreningar och andra ideella organisationer spelar en viktig roll i att skapa meningsfulla fritidsaktiviteter och stärka den lokala gemenskapen.

Utvecklingen vad gäller hälsa är ojämnt fördelad och hälsogapen mellan olika grupper är stora. Medellivslängden i länet stiger och med en växande andel äldre behövs insatser för att stärka välmående för att skjuta upp åldersrelaterade hälsorisker. Fysisk aktivitet, psykisk hälsa och goda matvanor spelar stor roll för den allmänna hälsan.

Förutsättningarna för hälsa och välbefinnande formas av våra livsvillkor – från barndom till ålderdom – och påverkas starkt av socioekonomiska faktorer. Personer med högre utbildning, högre inkomst och som är födda i Sverige har generellt bättre hälsa. Inom länet finns geografiska skillnader i hälsa mellan och inom kommuner och tillgången till stöd och förebyggande insatser behöver förbättras.

Alla invånare ska ha samma rättigheter och möjligheter till utbildning, boende, fritid och arbete. Ett meningsfullt socialt sammanhang är avgörande för hälsan och har en positiv påverkan på en rad riskfaktorer – men möjligheterna att delta i sociala sammanhang är inte lika för alla. Barn som växer upp i ekonomiskt utsatta hushåll har sämre förutsättningar för en bra hälsa och skolgång. Bland unga vuxna ökar den psykiska ohälsan, särskilt bland flickor.

Var fjärde invånare i länet upplever ensamhet och isolering. Förekomsten av ensamhet är högre i den yngre och äldre andelen av befolkningen, samt bland personer med funktionsnedsättning och hos invånare som står utanför arbetslivet. Den upplevda tryggheten är viktig för social delaktighet. En hög andel av länets kvinnor har avstått från att gå ut ensam på grund av rädsla.

Kunskap om hur man tar till sig tillförlitlig information är en av förutsättningarna för att kunna bilda egna åsikter och göra sin röst hörd. Med stöd i FN:s barnkonvention har barn och unga särskild rätt till delaktighet och inflytande i alla frågor som rör barnet. Barn och unga har kunskaper, erfarenheter och perspektiv som inte vuxna har och ska därför ses och behandlas med respekt och som en resurs. Genom att stärka delaktighet i sociala sammanhang ökar tilliten och de demokratiska förutsättningarna i länet.

Illustration: "Hälsans bestämningsfaktorer" Bilden visar på samspelet mellan olika förutsättningar för hälsa. Individuella, sociala och samhällsliga faktorer spelar roll för hälsan.

Ett välmående län kännetecknas av en god och jämlik hälsa och likvärdiga möjligheterna för invånarna, där samhällsstrukturer och livsvillkor främjar fysisk, psykisk och social hälsa samt tillit och sammanhållning.

Utvecklingsmål 2035

- Minskade hälsogap i ett samhälle med goda möjligheter för invånarna att främja sin egen hälsa och ha tillgång till förebyggande insatser utifrån behov.
- Inkluderande mötesplatser och meningsfulla sammanhang stärker individen och sammanhållning i samhället.
- Velfärdstjänster är tillgängliga, begripliga och användbara för alla – med utgångspunkt i invånarnas behov.
- Möjligheter för alla invånare att ha tillit till och aktivt delta i samhället och att forma sina egna liv.
- Höjd medie- och informationskunnighet* och digital förmåga hos invånarna.

* Med medie- och informationskunnighet menas kunskaper som är nödvändiga för att kunna hitta och ta till sig tillförlitlig information gällande exempelvis hälsa, politik, nyheter samt bilda åsikter och göra sin röst hörd. (länk till [Medie- och informationsmyndigheten](#))

Ett attraktivt län

Goda förutsättningar för att leva, verka och bo i alla länets delar gör länet attraktivt. Hållbara ekosystem, biologisk mångfald, en god arbetsmarknad, utbildning, service, infrastruktur och kulturliv är grundpelare för hållbara livsmiljöer. Det finns territoriella skillnader inom länet, inom och mellan kommuner. Det som skiljer både landsbygder och tätorter åt är exempelvis demografi, avstånd, närhet till service och tillgång till digital infrastruktur.

Ett samhälles förmåga till omställning kopplat till kompetensbehov, klimat, energi, digitalisering, teknikutveckling och beredskap skapar framtida attraktionskraft. Omställning innebär att tänka nytt, agera annorlunda och förändra system, strukturer eller beteenden. Förändringar i omvärlden ställer ökade krav på både individ-, näringslivs- och samhällsnivå där flera aktörer har viktiga roller i att bygga upp lokal beredskap och civilt försvar.

I samhället sker en fortsatt urbanisering. Vissa landsbygdsområden och mindre orter har svårare att behålla och attrahera invånare i arbetsför ålder. För ett attraktivt län krävs att både män och kvinnor, flickor och pojkar, ska ha och känna möjlighet att utvecklas. Det finns ett behov av att förändra normer och attityder runt utbildning, yrkesval, arbetsliv och ledarskap. Detta är särskilt viktigt för att möta utmaningen med att fler, särskilt unga kvinnor, flyttar från länet. Utveckling och tillväxt sker när kultur, näringsliv och akademi samverkar.

I de mindre orterna och landsbygderna präglas attraktivitet av småskalighet och närhet till naturen. Utanför länets större städer är tillgången till samhällsservice begränsad, särskilt i de mindre orterna. Detta innebär utmaningar för invånare som behöver vård, utbildning och annan offentlig service. Kulturlivet och möjligheter till fritidsaktiviteter kan påverkas av närheten till kommunhuvudorterna och är mer beroende av attraktiviteten i dessa områden. Tillgången till kollektivtrafik spelar också en avgörande roll. Länet har stora områden med höga natur och kulturmiljövärden vilket skapar goda förutsättningar för länets besöksnäring. De gröna näringarna bidrar till länets levande landsbygder.

Ett attraktivt län är ett öppet och inkluderande, jämlikt och jämställt samhälle med god omställningsförmåga där företag vill och kan etablera sig. Det har välmående ekosystem och erbjuder goda möjligheter till boende, utbildning, arbete, kultur och fritid.

Utvecklingsmål 2035

- Jämlika förutsättningar och jämställdhet i samhället med breddade normer och förändrade attityder kring entreprenörskap, ledarskap, utbildning, arbetsliv och anställningsbarhet.
- God omställningsförmåga på både individ-, företags- och samhällsnivå.
- Attraktiva och hållbara livsmiljöer i både städer och landsbygder.
- Hållbara ekosystem och biologisk mångfald samt hållbart nyttjande av natur- och kulturmiljöer.
- Kulturen är en central kraft i samhällsutvecklingen och kultur- och föreningslivet präglas av mångfald och inkludering.

Ett innovativt län

Branschstrukturen påverkar länets långsiktiga konkurrenskraft och förmåga att möta framtidens arbetsmarknadskrav. Sett i ett nationellt perspektiv har länet en stark tradition inom etablerade branscher som tillverkning, transport, lager, bygg och handel. I växande branscher, särskilt inom kunskapsintensiva och högteknologiska områden är länet underrepresenterat. Fler kunskapsintensiva tjänsteföretag och ökad branschbredd behövs för att minska länets sårbarhet. För att stärka länets ekonomiska utveckling och levnadsstandard behövs satsningar på att skapa fler arbetstillfällen inom kunskapsintensiva yrken.

Digitalisering och ny teknik driver innovation och är avgörande för att stärka länets konkurrenskraft, särskilt inom industri, e-handel och tjänstesektorn. Förmågan att hantera en ökad grad av specialisering, digitalisering och snabb förändring begränsas av en relativt låg utbildningsnivå i länet. För att möta framtida krav behöver länet stärka kompetensförsörjningen och öka andelen yrkesverksamma inom kunskapsintensiva sektorer. Högskolan bidrar till det offentliga och näringslivets utveckling mot mer innovativa kunskaps- och teknologiintensiva varor och tjänster.

Sysselsättningsgraden i länet är hög samtidigt som medellönen är lägre än det nationella genomsnittet. Detta beror delvis på näringslivets struktur där en stor andel av jobben finns i branscher med lägre lönenivåer.

När invånarnas delaktighet och kreativitet, särskilt barn och ungas skaparförmåga, tas tillvara utvecklas morgondagens innovationer, tjänster och företag. Kreativa och kulturella branscher kännetecknas av skapande, design och innovation. Konstnärlig kreativitet kombineras med kommersiella och tekniska lösningar vilket är viktigt för både kulturens utveckling och ekonomisk tillväxt.

Världsläget skapar en ökad osäkerhet för länets näringsliv. Protektionism, geopolitiska spänningar och krig påverkar import och exportmöjligheter vilket kan leda till oförutsedda utmaningar. Även materialförsörjning och tillgången till råvaror påverkas av globala förändringar, vilket gör att länet och dess företag behöver stärka sin beredskap för att hantera potentiella störningar i försörjningskedjor. Samtidigt innebär den snabba teknikutvecklingen samt behovet av klimatomställningen att näringslivet måste vara redo att anpassa sig för att förbli konkurrenskraftigt. Länets företag har historiskt sett visat förmåga till omställning utifrån omvärldshändelser. Denna förmåga kan med rätt förutsättningar skapa affärsmöjligheter även vid framtida förändringar.

Ett innovativt län präglas av entreprenörskap, företagsamhet, samverkan, kreativitet och en stark innovationskraft där forskning och handlingskraft driver utvecklingen framåt.

Utvecklingsmål 2035

- Diversifierat och konkurrenskraftigt näringsliv på en nationell och internationell marknad.
- Utvecklade styrkeområden inom smart specialisering*
- Produkter och tjänster med högt kunskaps- och teknologiinnehåll.
- Gemensam förmåga att attrahera nyetableringar och direktinvesteringar.
- Förstärkt samverkan i och mellan sektorer skapar utmaningsdriven innovation, omställning och ökar förmågan att möta samhällsutmaningar.

* Smart specialisering (S3) är en komponent i EU:s strategi för tillväxt och sysselsättning. Det innebär att regionerna skapar en strategi för att bli globalt konkurrenskraftiga inom områden där det finns fördelar gentemot andra regioner. Smart specialisering bygger vidare på de styrkor som redan finns och samtidigt en beredskap för nya områden som uppstår när näringsliv och samhälle förändras.

Jönköpings läns styrkeområden:

- Smart industri/kunskapsintensiva tillverkningsföretag
- E-handel och logistik
- Skogsnäring och träförädling
- Besöksnäring
- Livsmedel och livsmedelsförädling

Tjänstedesign är en gemensam faktor och möjlighet för utveckling och innovation. Tjänstedesign innebär att en tjänst utformas efter kundens eller användarens verkliga behov för att bli mer användarvänlig och relevant för kunden.

Ett kompetent län

Det finns goda möjligheter att utifrån samverkan skapa förutsättningar för livslångt lärande i hela länet. Högskolan, kommunala lärcentra, YH-anordnare och folkbildningsaktörer bidrar till detta. Idag är tillgången till lärande och utbildning lägre utanför de större orterna vilket försvårar möjligheten att stärka kompetensnivån för både individer och arbetsgivare.

För att förbättra matchningen mellan arbetskraft och arbetsmarknadens behov krävs både satsningar på utbildning, fortbildning hos arbetsgivaren samt mötesplatser mellan arbetssökande och arbetsgivare. Rörlighet genom vidareutbildning är avgörande för att fler ska kunna ta steget in på arbetsmarknaden. Digital kompetens är en nyckel för arbetslivets omställning och ska vara en naturlig del av det livslånga lärandet.

En utmaning i länet är den låga utbildningsnivån, vilket försvårar etablering på arbetsmarknaden, anpassning till förändringar eller branschbyte. Många jobb kräver kompetens från högre utbildning vilket delar av den tillgängliga arbetskraften saknar. Det finns ett stort behov av kompetensomställning både inom offentlig sektor och näringslivet.

Arbetsmarknaden i länet är tydligt könssegregerad vilket skapar sårbarhet vid konjunktursvängningar. Höga ohälsotal, särskilt bland kvinnor, är en utmaning liksom det faktum att utomeuropeiskt födda kvinnor har större svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetslösheten varierar geografiskt inom länet. Avstånd och bristfällig kollektivtrafik är på många platser ett hinder för att ta sig till jobb och utbildning inom och utom länet. Detta försvårar rekrytering och omställning. Samtidigt ökar långtidsarbetslöshet bland män utan fullständig utbildning. Arbetsmarknadens förändringar och konjunktursvängningar slår hårt mot personer som saknar relevant utbildning eller arbetslivserfarenhet.

Ett kompetent län kännetecknas av att det finns rätt kompetens genom att attrahera, utveckla och behålla arbetskraft, samt stärker det livslånga lärandet och matchningen på arbetsmarknaden.

Utvecklingsmål 2035

- Långsiktigt stärkt kompetensförsörjning och matchning på arbetsmarknaden.
- Höjd formell utbildningsnivå och säkrad kompetensutveckling som möter arbetsmarknadens behov.
- Möjligheter till utbildning och livslångt lärande i hela länet.
- Utökade arbetsmarknadsregioner inom länet och över länsgränser.
- Jämnare könsfördelning inom utbildning och på arbetsmarknaden samt ett inkluderande arbetsliv.

Ett sammanlänkat län

Jönköpings län har väl nyttjat sitt centrala läge i södra Sverige och är idag ett logistiknav. Närheten till större städer och andra viktiga knutpunkter spelar en central roll för näringslivets tillväxt och arbetsmarknadens utveckling. Tillgång till god samhällsservice, väl utbyggd digital infrastruktur samt stärkta kommunikationer mellan tätort till tätort samt mellan tätorter och landsbygder skapar förutsättningar för hela länets utveckling, inte minst landsbygderna.

Den digitala infrastrukturen i länet är idag generellt sett väl utbyggd, men behöver kombineras med stöd för användning för att alla invånare ska kunna ta del av digitala samhällstjänster. Kapacitetskraven ökar ständigt vilket ställer högre krav på infrastrukturen. Frågor som säkerhet i näten och säker hantering av information, nyttjande av fibernäten, rådighet över infrastruktur, redundans, robusthet och tillförlitlighet i systemet blir då viktiga frågor.

En viktig del för att förbättra förutsättningarna för klimatsmarta och energieffektiva transporter är ett kollektivt resande. Inom länet skiljer sig invånarnas tillgång till kollektivtrafik åt, vilket påverkar både möjligheter till jobbpendling och att ta del av kultur

och aktiviteter på fritiden. Idag har flera av järnvägarna i och genom länet kapacitetsbrist och i vissa fall låg standard. Länets vägnät behöver upprätthålla en god funktion och cykelvägnät behöver vara sammanhållet.

Utfasningen av fossila bränslen samt elektrifieringen av transporter och industrier – både i länet och i övriga delar av Sverige och Europa – förväntas leda till en kraftig ökning av elbehovet. Detta ställer krav på elnätet, en ökad elproduktion, energilagring samt ett intensifierat energieffektiviseringsarbete. Länet ingår i två olika elområden vilket skapar varierande förutsättningar för företag och industrier. Sveriges olika elprisområden påverkar etableringar vilket i sin tur får konsekvenser för arbetsmarknaden.

Länets vision om att vara ett robust och fossilfritt plusenergilän, som producerar mer fossilfri energi än vad som förbrukas, kräver samordnat arbete då förutsättningarna för att öka energiproduktionen skiljer sig åt mellan kommuner. Utöver ökad energiproduktion är cirkulära resursflöden och ökad resurseffektivitet centralt för att minska energianvändandet och nå visionen. Cirkulära resursflöden främjar även livsmedels- och vattenförsörjning samt klimatomställningen och andra hållbarhetsvärden som biologisk mångfald.

Genom att säkerställa motståndskraft inför klimatförändringar och samhällskriser, främja cirkulär resursanvändning och en hållbar livsmedelsproduktion samt god vattenkvalitet, stärks länets långsiktiga utveckling. Jämställdhetsperspektivet är centralt i detta arbete, där alla insatser utformas för att ge lika möjligheter och förutsättningar för alla invånare.

Ett sammanlänkat län har en robust fysisk och digital infrastruktur samt en effektiv klimat- och energiomställning som skapar möjligheter för människor att mötas, arbeta och utvecklas. I ett sammanlänkat län används resurser på ett hållbart och resurseffektivt sätt.

Utvecklingsmål 2035

- Ett sammanhållet regionalt arbete inom transportinfrastruktur knyter ihop länet med övriga Sverige och Europa både i vardag och vid samhällskris.
- Kollektivtrafiken möjliggör hållbara resor inom länet och över länsgränser vilket ökar möjligheterna att nå en större arbetsmarknad, ta del av samhällsservice samt delta i kultur- och fritidsaktiviteter.
- Ändamålsenlig och säker digital infrastruktur bidrar till ett jämlikt erbjudande av samhällstjänster utifrån användarens behov.
- Ökad självförsörjningsförmåga och cirkulär resursanvändning skapar omställning och beredskapsförmåga.
- Robust och fossilfritt plusenergilän med minskade utsläpp, ökad energieffektivisering och ökad andel förnybar energi.

Ett län i samverkan

Länets utveckling är ett långsiktigt arbete som ska utgå från de tre hållbarhetsperspektiven och stärka sammanhangen mellan individen och det lokala med den regionala, nationella och internationella nivån.

Genomförandekraft för att förverkliga den regionala utvecklingsstrategin skapas inom länet, med omkringliggande regioner samt i nationella och europeiska samverkansforum. Utmaningarna kopplat till regional utveckling är komplexa och behöver hanteras i samverkan över administrativa gränser, över organisationsgränser och över sektorsgränser. Till detta krävs välfungerande stödsystem och strukturer, inklusive nätverk för samverkan på både övergripande nivå och utifrån olika sakområden. I länet finns, förutom den regionala utvecklingsstrategin, områdesspecifika strategier med riktade insatser och egen uppföljning. Den regionala utvecklingsstrategin är övergripande och ger vägledning för områdesstrategierna.

I Jönköpings län finns en väletablerad och nära samverkan med ideella, offentliga och privata aktörer. Länet har idag en formell samverkan på politisk nivå där ledande politiker från kommuner och region möts och där gemensamma prioriteringar görs utifrån den regionala utvecklingsstrategin. På tjänstepersonssidan samlas ledning från region, kommuner, akademi och länsstyrelse. Dessa forum har en avgörande roll för att den regionala utvecklingsstrategin ska bli hela länets strategi med ett genomförande som är effektivt, hållbart och långsiktigt. Den samverkan som finns i det företagsfrämjande systemet och i andra områdesspecifika frågor spelar också en stor roll för genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin.

Genomförandekraft för den regionala utvecklingsstrategin skapas även genom samverkan utanför länet. För att kunna påverka nationell och europeisk nivå är samverkan med andra regioner avgörande. Det finns idag en formaliserad samverkan inom Regionsamverkan Sydsverige (RSS) och inom Småland Blekinge Halland South Sweden (SBHSS) med kontor i Bryssel. Utifrån EU:s regionindelning sker även samverkan inom Småland och Öarna.

Den regionala utvecklingsstrategin vägleder beslut om finansiering med regionala, nationella och europeiska medel. Region Jönköpings län avsätter regionala utvecklingsmedel, staten tillför regionala tillväxtmedel och EU bidrar med betydande finansiering. Ett stort antal aktörer bidrar till genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin genom att driva projekt med regional, nationell och europeisk finansiering. Möjligheterna att förverkliga den regionala utvecklingsstrategin bygger på en samlad förmåga att bygga långsiktig samverkan för att söka utvecklingsmedel inom strategiskt viktiga områden.

Både genomförande och uppföljning av den regionala utvecklingsstrategin sker till stor del i länets nätverk och samverkansforum där ingående parter har olika ansvar, resurser

och kunskaper. Dialog och samverkan med strategin som plattform leder till synergier, att kunna hantera målkonflikter och dra lärdomar för det fortsatta arbetet. Avgörande för framgångsrikt lärande och genomförande är uppföljning med omvärldsbevakning och nulägesanalys. Aktiv medverkan i europeiska nätverk, program och samverkansforum lyfter länets intressen, stärker möjligheten att påverka beslut, och tillvaratar finansieringsmöjligheter. På så sätt bidrar Jönköpings län till ett starkare, mer hållbart och konkurrenskraftigt Europa – samtidigt som länets långsiktiga utvecklingskraft stärks.

Uppföljning

Uppföljning av regionalt utvecklingsarbete sker på flera nivåer och över tid. Mätning av samhällsutveckling och nytta av insatser behöver ställas mot omvärldsförändringar som sker av andra orsaker. Länets läge och geografi med skiftande förutsättningar både inom och mellan kommunerna, samt kopplingar till omkringliggande län är grundläggande dimensioner i genomförande och uppföljningsarbete. Strategisk planering ska i högre grad främja regionala samband och knyta ihop funktioner som är viktiga i människors vardag.

Region Jönköpings läns ansvar är att leda genomförandet och löpande följa upp arbetet med den regionala utvecklingsstrategin. Varje år sker en återsrapportering av det regionala utvecklingsarbetet till Tillväxtverket och regeringen. Med kontinuitet sker också återsrapportering till regionstyrelse och nämnder i Region Jönköpings län.

Hållbarhetsperspektiven ska vara en integrerad del i analyser, strategier, program och insatser i det regionala utvecklingsarbetet. Detta ska säkerställa att insatser och uppdrag förbättrar livskvaliteten för nuvarande och framtida generationer samtidigt som de skyddar jordens ekosystem. De miljömässiga hållbarhetsmålen visar de planetära gränserna för att ekosystemen ska vara i balans, de sociala och de ekonomiska målen pekar på det samhälle som behövs för att människor ska kunna leva och må bra. I uppföljnings- och analysarbetet synliggörs hur Jönköpings län bidrar i det internationella och europeiska arbetet för en hållbar utveckling.

Illustration av hållbarhetsperspektiven